

*žene u crnom
beograd*

IZVEŠTAJ

O

AKTIVNOSTIMA

maj - avgust 2017.

Kao i do sada, donosimo kratak izveštaj o aktivnostima Žena u crnom u navedenom periodu a ukoliko vas zanimaju opširnije informacije, možete ih naći na našem web-sajtu www.zeneucrn.org ili nam se obratite putem mail: zeneucrnombegrad@gmail.com

Unapred se solidarno zahvaljujemo.

žene u crnom

ULIČNE AKCIJE:

U ovom izveštajnom periodu organizovale smo sedam (7) akcija, a takođe smo aktivno učestvovali i u drugim uličnim akcijama:

- komemoracije/obeležavanje važnih datuma zločina počinjenih u naše ime
- feminističke, antifašističke, antiratne, antirasističke, antimilitarističke...

Komemoracije/obeležavanje važnih datuma zločina počinjenih u naše ime, kao i drugih zločina nad civilnim stanovništvom, tokom i nakon ratova, na prostoru bivše Jugoslavije:

Kruševac, 20. maj „Pamtimo hrabri otpor žena“ – mirovna akcija povodom 18 godišnjice protesta građanki i građana Kruševca i drugih gradova Rasinskog okruga protiv prisilne mobilizacije muškaraca i slanja u rat na Kosovo 1999. Na Trg Kosovskih junaka, koji je tom prilikom preimenovan u Trg hrabrih žena Rasinskog okruga, 18 žena je držalo osamnaest ogledala na kojima su bile ispisane tri reči: *pamćenje, odgovornost i solidarnost*.

Akciju su organizovale: Udruženje žena Peščanik, Mreža žena Rasinskog okruga, Mreža Žena u crnom i svedokinje sa Ženskog suda, lokalne aktivistkinje (Alternativnog centra za devojke iz Kruševca. U ovoj akciji je učestvovalo oko **50** žena.

Beograd, 19. jun “Pamtimo žene silovane u ratu u Bosni i Hercegovini” – povodom Međunarodnog dana borbe protiv seksualnog nasilja u ratu Žene u crnom, Mreža nasilja nad ženama organizovale su mirovnu akciju na Trgu Republike, u kojoj je učestvovalo četrdesetak (**40**) aktivistkinja i aktivista. Tokom akcije istaknuti su sledeći transparenti: *U ratu u Bosni i Hercegovini silovano je više od 20.000 žena; Pamtimo, Zločini nad ženama u ratu u Bosni i Hercegovini (1992-1996); Pamtimo žene silovane u ratu, itd.* Tom prilikom izvedena je scenska akcija tokom koje su na belom papiru aktivistkinje su crnom bojom ispisivale imena mesta zločina silovanja nad ženama: Foča, Grbavica, rudnik Sase, motel Sonja Vogošća, logor Omarska, logor Keraterm, logor Trnopolje, logor Manjača, logor Ceparde, logor Luka, hotel Vilina Vlas, Karamanova kuća, Čelebići, Dretelj, sportska hala Partizan, Buk Bijela, Kalinovik, Miljevina...

Beograd, 10. jul – Srebrenica 8372 - povodom 22. godišnjice genocida u Srebrenici, Mreža Žena u crnom uz podršku Multimedijalnog centra Led art, Dah teatra, Inicijative mladih za ljudska, Autonomnog ženskog centra organizovala je na Trgu Republike, u Beogradu 10. jula 2017. godine scensku akciju u crnini i ćutanju **“Srebrenica 8372...”**.

Ova akcija je, kao i svake godine, planirana da se održi na Trgu Republike, ispred spomenika Knezu Mihailu. Skup je uredno prijavljen policiji. Po dolasku aktivistkinja i aktivista na Trg Republike, na mestu gde je trebalo da se održi skup, već se nalazila grupa osoba, među kojima je bio veći broj pripadnika ekstremno-desničarskih organizacija.

Simo Spasić (iz udruženja Srba kidnapovanih i ubijenih na Kosovu) je predvodio akciju.

Primećeni su takođe **Radomir Počuča**, uslovno osuđen za učešće u ratu u Ukrajini, nedavno oslobođen za krivično delo ugrožavanja sigurnosti aktivistkinja Žena u crnom, **Miša Vacić**, *lider profašističke organizacije* 1389, osuđen za napade na LGBT osobe, koji je do nedavno bio savetnik u Vladi Aleksandra Vučića, **Milovan Drečun**, novinar, koji se isticao tokom ratova u širenju mržnje prema drugim narodima, naročito prema Albancima na Kosovu, danas poslanik Srpske Napredne Stranke i predsednik skupštinskog odbora za Kosovo. Primećen je i veći broj pripadnika ekstremističke organizacije **Zavetnici**, kao i neonacističke organizacije **Alternativa**.

Oni su, između ostalog, držali ruske i srpske zastave, kao i zastave sa likovima haškim optuženika i osuđenika Radovana Karadžića i Ratka Mladića.

Policajci koji su obezbeđivali skup su građane/ke koji su došli na skup Žena u crnom premestili na drugi kraj Trga Republike, okružili ih i praktično ograničili kretanje, kao i pristup skupu. Aktivisti/kinje i građani/ke koji su hteli da se priključe su imali problema, jer policija nije dopuštala da se priđe. U isto vreme pripadnici desničarskih organizacija su se slobodno kretali, dobacivali, pretili, vređali građane koji su došli da odaju počast žrtvama genocida u Srebrenici. Policija nam je rekla da su najavu za skup desničara dobili u toku dana a po proceduri svaki javni skup se mora prijaviti pet dana pre održavanja. Kad smo upitali policajca o tome kako su dobili dozvolu, odgovorio je: "**Oni su pozvali kabinet ministra!**"

Iako su nadležni organi imali pravo da ne odobre održavanje skupa, u isto vreme i na istoj lokaciji, licima za koje od ranije znaju da su nasilni, kao i da im je jedini cilj da spreče i ometaju skup Žena u crnom, policija je dozvolila održavanje skupa ekstremnih desničara.

Žene u crnom su svoju mirovnu akciju izvele preko puta spomenika, na drugom kraju Trga Republike. Deset aktivistkinja je stupilo na scenu držeći prazne crne papire. Sa leve strane aktivistkinje su držale transparente **Solidarnost** i **Priznajem**, a sa desne strane transparente **Odgovornost** i **Srebrenica Pamtimo**. U jednom trenutku, aktivistkinje su okrenule papire tako da se ispisana srebrnom bojom formirala reč **SREBRENICA**.

Iza njih, grupa aktivistkinja je držala srebrne papire na kojima je pisalo 8372... aktivistkinje su stale naspram kontraprotesta držeći te transparente.

U ovoj mirovnoj akciji učestvovalo je oko stotinjak (**100**) aktivistkinja i aktivista.

Zagreb, 4.08.2017. – Zločini u Oluji su odgovornost svih nas – antiratni skup povodom godišnjice zločina, koji su počinjeni u vojnoj akciji hrvatske vojske Oluja, na Trgu bana Jelačića, u Zagrebu, organizovan je od strane: Centra za žene žrtve rata iz Zagreba, Ženske mreže Hrvatske, Srpskog demokratskog foruma (Zagreb), Centra za građansku hrabrost (Zagreb), a uz podršku: Žena u crnom (Beograd) i Udruženja za društvena istraživanja i komunikaciju - UDIK (Sarajevo).

Feminističke, antifašističke, antiratne, antirasističke, antimilitarističke akcije:

Beograd, 9. maj „ Antifašizam je naš izbor“ - povodom Dana pobjede nad fašizmom, Žene u crnom organizovale su antifašističku uličnu akciju na Trgu Republike u Beogradu.

Na protestu su bili istaknuti sledeći transparenti: *Evropa 1937-2017.; No pasaran; Solidarnošću protiv fašizma; Stop rasizmu protiv izbeglica.*

Na protestu su aktivistkinje držale reprodukciju slike *Pabla Pikasa Gernika* i natpis *Nikad više*, koji je bio ispisan na sedam jezika: engleski, španski, euskera/baskijski, francuski, nemački, italijanski, srpski.

Tom prilikom je antifašistički hor *Naša pjesma* je otpjevao sledeće antifašističke pesme sa prostora bivše Jugoslavije i celog sveta. U ovoj akciji je četrdesetak (40) aktivistkinja i aktivista kako Žena u crnom, tako i Inicijative mladih za ljudska prava.

Beograd, 24. maj „Stop kasetnoj municiji!“ - povodom 24. maja – Međunarodnog dana ženskih akcija za mir i razoružanje, Žene u crnom su organizovale feminističko-antimilitarističku akciju pod sloganom „**Stop kasetnoj municiji**“ u Knez Mihailovoj ulici.

Na akciji su bili istaknuti sledeći transparenti: 24. maj – *Međunarodni dan ženskih akcija za mir i razoružanje; Sve za mir, zdravlje i znanje, ništa za naoružanje; Stop kasetnoj municiji; Srbija jedina u regiji nije potpisala Konvenciju o zabrani kasetne municije; Žrtve kasetnih bombi u Srbiji nemaju pravo na međunarodnu pomoć zato što Srbija nije potpisala Konvenciju.* Ovom prilikom izvedena je i scenska akcija „*Stop kasetnoj municiji*“

U akciji je učestvovalo petnaest (15) aktivistkinja i aktivista.

Beograd, 27. jun „Zona slobodna od mržnje“- povodom 27. juna, Međunarodnog dana ponosa LGBTIQ osoba organizacije *Da se zna, Gayten* – LBGT i Žene u crnom organizovale su mirovnu akciju posvećenu solidarnosti sa ratnim izbeglicama. Akcija je održana u parku kod Ekonomskog akulteta, na prostoru na kome se okupljaju ratne izbeglice, a odakle ih predstavnici gradskih vlasti (Komeserijat za izbeglice) uklanjaju pod

izgovorom 'zaštite zelenih površina'. U akciji solidarnosti sa izbeglicama, a istovremeno i protestu zbog rastuće represije nad izbeglicama, učestvovalo je oko trideset aktivista/kinja (30) i više desetina izbeglica. I ovom prilikom izražena je podrška izbeglicama u zahtevu za otvaranjem granica, dobijanjem azila, poštovanjem ljudskih prava, itd.

Jedan od najvažnijih datuma u istoriji LGBTIQ pokreta u svetu 27. jun – Dan ponosa, ŽUC i srodne organizacije petu godinu zaredom u Srbiji obeležava akcijom "**Zona slobodna od mržnje**" (Zona) koja se svaki put organizuje na različitim lokacijama i pod istim sloganom. Ciljevi "Zone" su da na pozitivan način ukaže na postojeću društvenu netoleranciju prema LGBTIQ zajednici, da od mržnje simbolično "oslobađa" javne prostore u Beogradu i u drugim gradovima širom Srbije i da doprinese pozitivnim društvenim promenama.

Beograd, 17. jul "Nijedna žena manje, nijedna mrtva više!" - protest ispred Ministarstva pravde i Ministarstva za rad, zapošljavanje, socijalna i boračka pitanja zato što su u julu, u roku od deset dana ubijene dve žene i jedno četvorogodišnje dete, a povređena su i tri radnika/ca centra za socijalni rad. Aktivistkinje su zahtevale odgovornost nadležnih institucija i ministarstva za propuste koji su u doveli do navedenih zločina. Protest je usmeren protiv rastućeg muškog nasilja nad ženama u Srbiji - samo tokom 2017.godine ubijeno je 18 žena.

Tokom akcije aktivistkinje i aktivisti su uzvikivali parole „Pravda pre zločina, ne posle! Odgovornost! Otkazi! Smene! Stop ubijanju žena!"; „Država ima najviše moći i zato je njena odgovornost najveća"; itd. Na transparentima su bile poruke „Nijedna žena manje, nijedna mrtva više“, „Stop femicidu“, „Reagujmo dok ne bude kasno“, „Zašto ih nema među nama“, „Muško nasilje nad ženama je zločin“.

Aktivistkinje su proglasile jasnom političkom porukom „**Sistem mora da se menja! Ako neće da se menja, mi ćemo ga mi promeniti!**“.

Akciju su organizovale: Mreža žena protiv nasilja, Autonomni ženski centar i Žene u crnom, a učestvovalo je preko sto (100) žena.

SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU

TRANZICIONA PRAVDA - FEMINISTIČKI PRISTUP

Ovo je jedna od najvažnijih aktivnosti Žena u crnom. Sastoji se od mnoštvo segmenata: uličnih akcija, radionica, predavanja, stvaranje različitih modela tranzicione pravde sa feminističkog stanovišta, saradnje sa srodnim organizacijama u vidu zajedničkih akcija, (kampanja, konsultativnih sastanka).

Posećivanje mesta zločina počinjenih u naše ime kao i drugih zločina nad civilnim stanovništvom, tokom ratova, na prostoru bivše Jugoslavije:

U ovom izveštajnom periodu Žene u crnom su posetile:

12. maj, Bratunac - 25 godina od zločina počinjenih u području Bratunca (Bosna i Hercegovina). Na području Bratunca tokom 1992. ubijene su 602 osobe a 18.000 je proterano. Komemoraciji i dženazi na mezarju Veljaci, prisustvovala su četiri aktivistkinje ŽUC-a, kao i kao i svedokinja na ŽS Marija Kovačev, Novi Bečej.

1. jun, Zvornik „Pamtimo!“ – povodom 25. godina od zločina u opštini Zvornik, Žene u crnom su zajedno sa Udruženjem žrtava opštine Zvornik obeležile 25. godinu od masovnih zločina počinjenih nad bošnjačkim stanovništvom. Tokom maja i juna 1992. srpske oružane formacije vršili su zločine etničkog čišćenja, pljačke, torture, ubijanja...

31. maja 1992. godine srpske oružane snage prognale su više hiljada civila iz 13 sela sa područja opštine Zvornik, a oko 700 muškaraca potom su ubijeni u mestu Gerina klanica. Osam (8) aktivista i aktivistkinja ŽUC-a, kao i svedokinje na Ženskom sudu/ŽS (Marica Šeatović iz Hrvatske i Nadežda Kostić iz Srbije) su učestvovala na sledećim komemorativnim skupovima: mirovnom maršu 'Stazom smrti' sa porodicama žrtava i preživelim; poseta masovnoj grobnici Crni vrh. Istog dana je na groblju/mezarju u Memićima ukopani su posmrtni ostaci devet eshumiranih žrtava, a do sada je ukopano oko 500 žrtava.

11. jul, Srebrenica "Solidarnost i odgovornost" - odlazak na komemoraciju u Memorijalnom centru Potočari/Srebrenica, gde je tog dana izvršen ukop/dženaza 70 posmrtnih ostataka žrtava genocida. Komemoraciji je prisustvovalo dvadesetak (20) aktivista/kinja Mreže Žena u crnom iz cele Srbije.

18. jul, Beograd "Zločin u Orahovcu – Pamtimo!" – na groblju Orlovača, nadomak Beograda, održan je pomen srpskim civilima, nad kojima su izvršeni ratni zločini u Orahovcu, na Kosovu. 18. jula 1998. godine, na prostoru opštine Orahovac i u okolnim selima, Retimlje, Opteruša, Zočište i Velika Hoča, izvršen je oružani napad Oslobođilačke vojske Kosova/UCK na srpske civile, kada je ubijeno pet ljudi, a 35 muškaraca oteto i ubijeno, dok je svo srpsko stanovništvo iz sela Retimlje i Opteruša proterano. Inače, u Orahovcu i okolini je, tokom jula 1998. godine više od 100 ljudi odvedeno je u logore, a na

mestu su ubijeni ili oteți i kasnije likvidirani ukupno 47 ljudi. Do sada su pronađeni posmrtni ostaci 40 ųrtava.

Osam (8) aktivistkinja Mreųe ųena u crnom (iz Leskovca, Kraljeva, Novog Bečeja, Niša, Beograda, kao i jedna aktivistkinja iz Malog Lošinja/Hrvatska su prisustvovalе komemoraciji i poloųile venac sa natpisom „Pamtimo zloĉine u Orahovcu“. I ovom prilikom izrazile su podršku porodicama ubijenih, naroĉito u njihovim zahtevima za utvrđivanjem svih ĉinjenica o ovom zloĉinu i privođenjem svih poĉinilaca pravdi.

ųENSKA SOLIDARNOST ZA KAųNJIVOST RATNIH ZLOĉINA:

Akcije ųenske solidarnosti – feministiĉke etike brige i odgovornosti, ĉinovi uzajamne podrške, razmene i saradnje u regiji u cilju izgradnje pravednog mira.

U ovom periodu organizovale smo razmene i posete:

12. i 13. maj, Bjelovac, opština Bratunac – u solidarnoj poseti i podrųci Rejhi Avdić, aktivistkinji Udruųenja „ųene Srebrenice“, svedokinji na ųS bile su ĉetiri aktivistkinje ųUC iz Beograda i Marija Kovaĉev, svedokinja na ųS iz Novog Bečeja.

(Aktivistkinje ųUC-a su se susrele sa ųenama i porodicama ųrtava nakon obeleųavanja godišnjice zloĉina, o ĉemu je bilo reĉi u prethodnim rubrikama ovog izveštaja).

Kaųnjivost zloĉina – put do pravednog mira: praćenje suđenja u Specijalnom sudu

Suđenje za zloĉin u Kravici - pred Većem za ratne zloĉine Specijalnog suda u Beogradu u Specijalnom sudu u Beogradu za ratni zloĉin u selu Kravica (ubistvo 1313 bosanskih Muslimana, u okviru srebreniĉkog genocida, 13. jula 1995. godine).

U ovom izveštajnom periodu odrųana su dva (2) roĉiųta: 31. maj i 13. jun, a oba roĉiųta su pratile aktivistkinje i aktivisti ųUC-a zajedno sa porodicama ųrtava a izveštaje sa navedenih roĉiųta moųete naći na sajtu ųUC-a.

Vaųno je napomenuti da je 14. jula 2017. godine a na godišnjicu zloĉina u selu Kravice, Apelacioni sud je doneo odluku da se poniųti optuųnica za ovaj zloĉin, jer je podignuta u trenutku kad Tuųilaųto za ratne zloĉine nije imalo glavnog tuųioca. Naime, od 1. januara 2016. otiųao je u penziju glavni tuųilac Vladimir Vukĉeviĉ i otada Tuųilaųto nije imalo tuųioca a ni vrųioca duųnosti. Organizacije za ljudska prava, pre svega Fond za humanitarno pravo/FHP, smatraju da je odlaganje izbora prvog ĉoveka Specijalnog suda “nedostatak političke volje i odluke političke elite da se pitanje suđenja za ratne zloĉine skine s dnevnog reda bez obzira ųto Srbiju na to obavezuju akcioni plan za 23. poglavlje i nacionalna strategija za suđenja za ratne zloĉine”. Suđenje za zloĉin u selu Kravice predstavlja najozbiljniji predmetu do sada pred tim sudom, tako da poniųtavanje ove optuųnice predstavlja “rugaње ųrtvama koje gube elementarno poverenje u srpsko pravosuđe” (FHP).

UMETNIČKI ANGAŽMAN U SUOČAVANJU S PROŠLOŠĆU/TRANZICIONOJ PRAVDI

U ovom periodu nastavljena je praksa zajedničkog rada i saradnje umetničkih kolektiva, profesionalnih pozorišta, umetnica/ka angažovanih na umetničkom oblikovanju otpora ratu, ratnim zločinima, represiji, kršenju ljudskih prava. Pored već navedenih umetničko-aktivističkih inicijativa, pre svega u rubrici »Ulične akcije«, u ovom periodu organizovano je više radnih sastanaka u vezi sa osmišljavanjem i realizacijom aktivističko-umetničkih akcija sa umetničkim kolektivima: Multimedijalni centar Led art/Art klinika i Dah teatar o zajedničkim aktivnostima u navedenom periodu, a radni sastanci su održani u Beogradu i Novom Sadu. U ovom periodu aktivnosti su bile fokusirane na:

- *Obeležavanje 22 godišnjice genocida u Srebrenici* - održano je više radnih sastanaka: u Novom Sadu (23. juna (???) i 5. jula u prostorijama ŽUC-a uz učešće 25 aktivistkinja i aktivista, kao i 8. jula kada je umetničko-aktivistički tim realizovao definitivne tehničke pripreme.
- Izložba *Neposlušne* u Muzeju savremene umetnosti + MSUM (Muzej sodobne umetnosti) u Ljubljani od 29. juna do 1. oktobra. Na izložbi su izloženi aktivističko-umetnički artefakti uličnih akcija *Žena u crnom* (fotografije, transparenti...); *Katalin Ladik*, Novi Sad/Budimpešta, multimedijalne umetnice prisutne na umetničkoj sceni od šezdesetih godina XX veka (vizuelna i zvučna poezija, postmoderni narativni performans, književnica...) i *Eulalie Grau*, Barselona – feminističke umetnice iz Katalonije; njen glavni medij je fotografija/fotomontaže, počela svoje umetnički angažman sedamdesetih godina XX veka, Eulalia je bila politički angažovana protiv diktature F. Franco/Franka u Španiji. Otvaranju izložbe (29.juna) prisustvovala su aktivistkinje ŽUC-a: Sabina Talović, Snežana Tabački, Staša Zajović i Zorica Trifunović, kao i Đorđe Balmazović iz umetničkog kolektiva Škart sa kojim ŽUC saraduje od početka svog rada.

VIDEO AKTIVIZAM: TRANZICIONA PRAVDA - FEMINISTIČKI PRISTUP

U cilju poboljšanja vidljivosti efekata različitih modela tranzicione pravde, posebno onog sa feminističkog stanovišta, koji promovišu Žene u crnom (ŽUC), tokom 2010. godine stvorena je grupa video aktivistkinja i aktivista, koja se osposobila za snimanje, montažu, digitalizaciju i postavljanje na internet video i audio materijala koji je prikupljen tokom redovnih aktivnosti ŽUC, da bi on, u formi kratkih filmova, postao dostupan široj javnosti. Grupu za video aktivizam ŽUC-a koordinira Marija Vidić, u saradnji sa Marijom Arandelović, Zinaidom Marjanović i druge/i aktivistkinje i aktivisti ŽUC-a. U ovom izveštajnom periodu grupa je realizovala sledeće video materijale:

U ovom izveštajnom periodu grupa je realizovala sledeće video materijale:

- **»Ostavila je trag u nama«** - dokumentarni film (26.09 min) o **Zumri Šehomerović** (1951. – 2017.), osnivačici Pokreta majki enklave Srebrenice i Žepe, aktivistkinji Mreže ŽUC-a, svedokinji na Ženskom sudu, hrabroj ženu, neumornoj borkinju za mir i pravdu...

<https://www.youtube.com/watch?v=zPW--LpX5hQ&feature=youtu.be>

- **»Ostavio je trag u nama«** - dokumentarni film (19.14 min.) o Lazaru Stojanoviću (1944.-2017.), umetniku, borcu za demokratiju, za kažnjivost svih ratnih zločina, prijatelju ŽUC-a.

<https://www.youtube.com/watch?v=DCfc5X4-rCk&t=10s>

- **»Ostavila je trag u nama«** - dokumentarni film (17.27 min.) o Tatjani Tanji Tagirov, novinarki nedeljnika 'Vreme', antiratnoj, antifašističkoj aktivistkinji, prijateljici ŽUC-a.

<https://www.youtube.com/watch?v=zTOFYGvFv08>

- **»Pamtimo žene silovane u ratu u BiH«** (2.14 min.)-mirovna akcija povodom Međunarodnog dana borbe protiv seksualnog nasilja u sukobima, 19. juna 2017. godine na Trgu Republike u Beogradu.

https://www.youtube.com/watch?v=Zwlvi_1P0d4&feature=youtu.be

- **»Srebrenica 8372«** – dokumentarni film (4.36 min.) o obeležavanju 22 godišnjice genocida o Srebrenici u organizaciji ŽUC-a 10. jula 2017. na Trgu Republike u Beogradu.

- **»Nijedna žena manje, nijedna mrtva više«** (2.3 min.) – o feminističkoj akciji protiv femicida organizovanoj 17. jula 2017. u Beogradu.

<https://www.youtube.com/watch?v=3EBJQMlfSsk>

ŽENSKI SUD FEMINISTIČKI PRISTUP PRAVDI

Donosimo kratak izveštaj o aktivnostima Žena u crnom u vezi sa organizovanjem Ženskog suda-feministički pristup pravdi u ovom periodu. Ukoliko vas zanimaju opširnije informacije, možete ih naći na našem web-sajtu www.zeneucrnorn.org i www.zenskisud.org ili nam se obratite putem mail: zeneucrnornbeograd@gmail.com

Prvi Ženski sud na teritoriji Evrope, održan je u Sarajevu, od 07. do 10. maja 2015. godine, u organizaciji 10 ženskih grupa sa prostora bivše Jugoslavije (Pokret Majke enklava Srebrenica i Žepa, Fondacija Cure, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, Centar za žene žrtve rata, Centar za ženske studije, Zagreb, Hrvatska, Centar za žensko i mirovno obrazovanje Anima, Kotor, Crna Gora, Savet za rodnu ravnopravnost, Skopje, Makedonija, Ženski lobi, Ljubljana, Slovenija, Centar za ženske studije i Žene u crnom, Beograd, Srbija). Ženskom sudu je prisustvovalo više od **500** osoba iz svih zemalja bivše Jugoslavije, ali i iz: Argentine, Alžira, Palestine, Izraela, SAD, Španije, Italije, Švedske, Austrije, Belgije, Velike Britanije, itd.

Završni događaj u Sarajevu nije kraj procesa, već naprotiv, podsticaj da se iz feminističke perspektive nastavi sa kreiranjem novih modela pravde. To je obaveza pre svega prema svedokinjama, ali i izraz naše odgovornosti prema ogromnom teretu nedavne prošlosti.

U nastavku procesa Ženskog suda, Žene u crnom, Beograd koordiniraju programske i druge aktivnosti, uz podršku organizacija: Anima, Kotor (Crna Gora), Centar za žene žrtve rata, Zagreb (Hrvatska), Fondacija 'Cure', Sarajevo, neke članice bivšeg Organizacionog odbora Ženskog suda (OOŽS) koji je delovao do događaja u Sarajevu učestvuju sporadično (Savet za ravnopravnost polova, Skopje, Makedonija), dok su se ostale članice OOŽS podržavaju aktivnosti bez aktivnog učešća.

I Feministička etika brige – podrška svedokinjama na Ženskom sudu/ŽS

Regionalni sastanak Ženskog suda – sastanci su sastavni deo nastavka ŽS, a u ovom izveštajnom periodu organizovale smo jedan regionalni sastanak (1):

1.) *Regionalni susret Ženskog suda - Vrnjačka banja, 19, 20. i 21. maj*

Na ovom susretu učestvovalo je **32** osoba iz sledećih država/mesta:

Svedokinje na ŽS:

Bosna i Hercegovina: Nura Mustafić, Suvada Selimović, Šaha Hrustić, Šehida Abdurahmanović i Rejha Avdić

Crna Gora: Roksanda Peković i Sabina Talović

Hrvatska: Jovanka Carević, Milica Miladinović i Marica Šeatović

Makedonija: Marijonka Anastasovska

Slovenija: Mirjana Učakar

Srbija: Nadežda Kostić, Mirjana Mijailović, Marija Kovačev i Binasa Džigal

Organizatorke, terapeutkinje ŽS: Ljupka Kovačević, Nela Pamuković, Staša Zajović, Mira Vilušić

Aktivistkinje, saradnice ŽS: Snežana Obrenović (ŽUC, Kraljevo), Refija Hadibulić (Bajramovići/Srebrenica), Ljiljana Radovanović, Violeta Đikanović, Senka Knežević, ŽUC, Beograd; Senka Rastoder, Bar; Milica Lupšor, 'Roza', Zrenjanin, Božana Ivanović, Kruševac, Mubera Maslić Ždralović, Žene žrtve rata, Zagreb, Ljiljana Čantrak, NORAS 381, Beograd, Valentina Luketa, Split.

Program ovog susreta se sastojao od sledećih celina:

O aktivnostima u vezi sa procesom Ženskog suda prethodnom periodu (od decembra 2016 do maja)

Svedokinje = aktivistkinje (učesće svedokinja u akcijama mreža... (ŽUC, Anima, Centra za žene žrtve rata, CURE...): o aktivnostima svedokinja u okviru Mreže Žena u crnom navešćemo detaljnije u ovom izveštaju.

Svedokinje i organizatorke iz Crne Gore su govorile o društveno-političkom kontekstu ženske pobune u Crnoj Gori (mart – jun 2017), o motivima učesća u nenasilnoj pobuni, o otporu majki nepravdom smanjenju naknada majkama sa troje i više dece. Govorile su o kontinuiranim protestima, desetodnevnom ženskom štrajku glađu u kojem su učestvovala.

Binasa Džigal, Žene Polimlja, Prijepolje je govorila o aktivnostima protiv zloupotrebe religije, običaja u Sandžaku, zbog čega su pokrenule, zajedno sa Ženama u crnom iz Beograda, obrazovni program "Nećemo nazad- branimo svoja prava".

Svedokinje iz Srebrenice su govorile o solidarnoj poseti Beogradu u organizaciji ŽUC-a 24. mart 2017, itd.

Ostavila je trag u nama – omaž Zumri Šehomerović (1951. – 2017.), svedokinja na ŽS koja je preminula februara 2017.

Dokle smo stigle? Kuda idemo dalje?- Tokom ovog, ali i prethodnih regionalnih sastanaka, svedokinje su izrazile:

- **Zadovoljstvo što je nastavljen proces ŽS:** (Meni je jako bitno što smo mi nastavile dalje", veoma čest iskaz svedokinja);
- **Očekivanja svedokinja na ŽS u pogledu nastavka procesa su velika, u emotivnom, političkom pogledu** („da se očuva ova naša 'porodica'; da nastavimo da se obrazujemo, da preuzimamo obaveze...“);
- **Spremnost učesnica procesa da neguju emotivnu povezanost i političke principe:** („Stvorila se jedna zajednica žena povezana ne samo bolom nego i snagom...“);
- **Odlučnost da se stvara prostor za svedočenje drugih žena:** o nasilju koje su preživele i preživljavaju nasilje radi daljeg razvijanja pravde iz feminističke perspektive;
- **Feministička etika odgovornosti se kod svedokinja izražava i kao preuzimanje konkretnih obaveza**

da se nastavi proces u vidu organizovanja 'mini ŽS' (o specifičnim pitanjima, vršenju pritiska na institucionalni pravni sistem, a feministička briga se ispoljava u pružanju uzajamne emotivne i moralne podrške...)

Izneti su predlozi za održavanje 'mini' ŽS i drugih aktivnosti u nastavku procesa ŽS:

- *Organizovanje 'mini' ženskih sudova po specifičnim problemima sa kojima se suočavaju žene:* među predlozima za 'mini' ŽS a o kojima su najčešće izneti tokom ovih događaja su: nasilje/diskriminacija na etničkoj osnovi, uključujući i progon, kao i pitanja vezana za kršenje radnih prava žena, nasilje partijske države, militarizacija na nivou društva i države... Možemo zaključiti da se radi o višestrukom/višeslojnom nasilju, da su razni vidovi nasilja međusobno isprepleteni (etničko/klasno/rodno/militarističko nasilje).
- Takođe je dogovoreno da ukoliko ne postoje uslovi za organizovanje 'mini' ŽS, neophodno je stvarati prostore da žene javno govore o prećutanim zločinima, potisnutim traumama i to u vidu radionica, kružoka, sastanaka...

U nastavku debate "*Feministička etika odgovornosti*" svedokinje i organizatorke su govorile o konkretnim obavezama koje će preuzeti u nastavku procesa ŽS (pripreme 'mini' ženskih sudova, javne prezentacije, debate, radionice...).

Mirovna akcija „Pamtimo hrabri otpor žena“, omaž hrabrim ženama koje su se 1999. godine, u Kruševcu pobunile protiv prisilnih mobilizacija muškaraca za rat na Kosovo. U ovoj akciji je učestvovalo oko **50** žena iz svih zemalja bivše Jugoslavije (svedokinje, organizatorke ŽS, kao i lokalne aktivistkinje).

Solidarnost je naša snaga – o akcijama solidarne podrške i pomoći ratnim izbeglicama sa Bliskog i Srednjeg istoka, Afrike... Na ovom panelu su govorile:

Mubera Maslić-Ždralović, orijentalistkinja (prevoditeljka sa arapskog jezika), aktivistkinja

Ljiljana Čantrak, NORAS 381, Beograd

Violeta Đikanović, ŽUC-a, aktivistkinja u solidarnim akcijama sa izbeglicama

Binasa Džigal, svedokinja na ŽS, NVO "Žene Polimlja", Prijepolje, radi sa izbeglicama u prihvatnom centru u Sjenici

Sabina Talović, svedokinja na ŽS, NVO "Bonafide", Pljevlja, učestvuje u solidarnoj pomoći izbeglicama u prihvatnom centru u Sjenici

Učesnice panela su govorile o akcijama solidarne pomoći i podrške: direktne akcije podrške i pomoći izbeglicama u prihvatnim centrima, samoorganizovanim kampovima, parkovima, ulične akcije solidarnosti... Sve učesnice su navodile primere zloupotrebe izbegličke tragedije, pre svega na nivou država (slučajevi represije, zloupotrebe, eksploatacije izbeglica od strane državnih i nedržavnih aktera u vidu pljačke i bogaćenja na račun izbeglica) itd.

Zajedničko promišljanje o aktuelnim društveno-političkim pitanjima u regiji, u svetu: najviše je bilo reči o jačanju ultradesničarskih snaga u celoj regiji, o reviziji presude BiH protiv Srbije pred Međunarodnim sudom pravde; o 'blokadi' suočavanju s prošlošću u regiji, o izborima u Srbiji, o studentskim protestima u Srbiji...

Projekcija dokumentarnih filmova grupe za video aktivizam ŽUC-a i srodnih organizacija.

Na kraju regionalnog sastanka zajedno je napravljen opsežan plan aktivnosti u narednom periodu.

II Promocije Ženskog suda – feministički pristup pravdi- regionalni nivo

Promocije/javne prezentacije ŽS se sastoje od sledećih segmenata:

- Šta je Ženski sud? Šta je feministički pristup pravdi? Istorijat i proces organizovanja Ženskog suda – o čemu uglavnom govore organizatorke ŽS
- Ženski sud – feministički pristup pravdi (52 minuta) – projekcija dokumentarnog filma
- Svedokinje govore o svom iskustvu svedočenja na Ženskom sudu u Sarajevu (Šta je za mene značilo svedočenje na ŽS?, kao i učešće u nastavku procesa ŽS)
- Razgovor sa publikom (Učinci Ženskog suda, nastavak procesa ŽS, problemi sa kojim se najviše suočavaju u svom okruženju – predlozi, sugestije za održanje 'mini' ŽS po specifičnim pitanjima, itd.).

U ovom izveštajnom periodu održano je šest (**7**) javnih prezentacija u tri (**3**) države bivše Jugoslavije; na ovim prezentacijama prisustvovalo je oko **200** osoba:

1. *Sarajevo, 11. maj 2017.* - održana je u kulturnom centru 'Kriterion' u organizaciji Fondacija CURE iz Sarajeva i ŽUC, Beograd, učestvovala svedokinje: Nadežda Kostić, Kadefa Rizvanović, Milica Miladinović, Sabina Talović, Šehida Abdurahmanović; organizatorke (Jadranka i Staša); prisutnih **42** osobe.
2. *Podgorica, 15. maj* – učestvovala su organizatorke ŽS (Ljupka i Ervina), svedokinje iz Crne Gore, a ovom događaju prisustvovala su **24** osobe.
3. *Kotor, 24. maj* – učestvovala je organizatorka ŽS (Ljupka), a bilo je prisutno **18** žena. Učestvovala su svjedokinje iz Crne Gore: Maja Jovović i Sabina Talović.
4. *Beograd, 30. maj* – održana je na Fakultetu političkih nauka Beogradskog univerziteta, u organizaciji aktiviste Žena u crnom i studenta pomenutog fakulteta Stefana Milosavljevića, a uz učešće kako jedne od članica Međunarodnog sudskog veća Ženskog suda Latinke Perović, saradnice ŽS Snežane Milivojević, kao i svedokinja: Sabina Talović, Marica Šeatović, Marija Kovačev i Nadežda Kostić, organizatorke Staše Zajović, Daše Duhaček. Na početku ove Javne prezentacije oko

tridesetak studenata ovog Fakulteta pokušalo je da spreči profašističkim ispadom (vikanjem, vređanjem, glorifikacijom ratnih zločinaca...). Međutim, nakon ovog incidenta nastavljena je debata uz učešće **40** osoba.

5. *Zlata, Srbija, 18. jun* – u organizaciji “Žena Polimlja” i ŽUC, Beograd a učestvovala su svedokinje na ŽS: Binasa Džigal i Sabina Talović, kao i organizatorke. Ovom događaju prisustvovalo je **17** osoba.
6. *Beograd, 1. jul* – u okviru „Škole tranzicione pravde u organizaciji Fonda za humanitarno pravo“/FHP – održana je javna prezentacija ŽS; učestvovala su Staša Zajović i Sabina Talović, a događaju je prisustvovalo oko trideset (**30**) polaznika/ca nevedene Škole, uglavnom studenata sa Fakulteta političkih nauka i Pravnog fakulteta u Beogradu.
7. *Bijelo Polje/Crna Gora, 18. avgust* – u organizaciji Anime iz Kotora održana je promocija na kojoj su učestvovala svedokinje na ŽS iz Crne Gore u prisustvu **25** osoba.

III Promocije Ženskog suda – feministički pristup pravdi- međunarodni nivo

Organizatorke, svedokinje, aktivistkinje su učestvovala na brojnim međunarodnim konferencijama na kojima su govorile o iskustvima ŽS, od kojih izdvajamo:

11. i 12. maj, Đakovica/Gjakova, Kosovo - Međunarodna konferencija u Đakovici “Empower Women Now! - Creating a culture of recognition and reconciliation in Kosovo” (“Osnažiti žene odmah! - Kreiranje kulture priznanja i pomirenja na Kosovu”) u organizaciji ženskih organizacija Medica Gjakova i medica mondiale. Marijana Senjak, feministička terapeutkinja ŽS je u okviru izlaganja “Reconciliation and dealing with the past from a feminist perspective (Pomirenje i suočavanje s prošlošću iz feminističke perspektive”) govorila o Ženskom sudu, te iskustvima u primjeni Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja u ratu u Hrvatskoj.

2. i 3. jun, Valensija/Španija – međunarodna feministička konferencija “Feminario Valensija, Feministički pristup suočavanja sa sadašnjim izazovima” (Feminario Valencia-enfoque feminista a los desafios actuales”). U okviru sesije sesije „Žene u konfliktima” *Staša Zajović* je govorila o Ženskom sudu – feministički pristup pravdi. Konferenciji je organizovala Uprava za jednakost grada Valensije (Diputacion de igualdad de Valencia).

8. jun, Brisel/Belgija – u okviru “Opservatorija za praćenje nasilja protiv žena”, *Valentina Andrašek*, predstavnik Ženske mreže Hrvatske je govorila o Ženskom sudu.

7-9. jun, Jerevan, Jermenija – međunarodna konferencija “**Addressing modern challenges in a innovative way- Narratives of women peace builders**” (Suočavanje sa modernim izazovima na kreativan način – narativi graditeljki mira”), *Mina Damjanović*, aktivistkinja ŽUC-a govorila je o feminističkom pristupu pravdi, kao i o učincima ŽS. Konferenciju u Jerevanu organizovala je NVO “**Democracy today**”.

22.- 24. jun, Sarajevo/BiH: na konferenciji “Dijalozi o naslijeđu Haškog tribunala”, a u okviru sesije “Potrebe svjedoka poslije svjedočenja” *Nela Pamuković*, jedna od organizatorke ŽS i aktivistkinja Centra za žene žrtve rata iz Zagreba izlagala je o ŽS.

U ovom periodu organizatorke ŽS imale su brojne intervjuje o ŽS (putem skype) sa feminističkim istraživačicama iz celog sveta.

IV Zajednički radni konsultativni sastanci

U ovom periodu održavani su operativni radni sastanci organizacija, ekspertkinja, aktivistkinja koje učestvuju u nastavku procesa ŽS u Zagrebu i Beogradu.

V Radni sastanci Žena u crnom

Kao nositeljke programskih aktivnosti u nastavku procesa ŽS, održavale su radne sastanke (izveštajne aktivnosti, priprema publikacija, dokumentacije i arhive ŽS, priprema regionalnih susreta svedokinja, priprema publikacije o ŽS itd.

VI Video aktivizam

Video aktivizam koji podrazumeva realizaciju video materijala u vezi sa feminističkim pristupom pravdi; obuhvata i prevod i titlovanje dokumentarnih filmova o iskustvima nenasilnih pokreta protiv nekažnjivosti zločina, neoliberalne ekonomske globalizacije, itd.

Dokumentarni filmovi urađeni u ovom izveštajnom periodu već su navedeni u rubrici („Video aktivizam - tranziciona pravda - feministički pristup“)

VII Izdavaštvo

U ovom izveštajnom periodu priredile smo sledeće izdavačke jedinice:

Prvo na engleskom: Ženski sud: o događaju u Sarajevu i o nastavku procesa

Knjiga ima 280 stranica, a uredništvo potpisuju Staša Zajović i Miloš Urošević. Knjigu su izdale Žene u crnom u 500 primeraka. Knjiga se sastoji od sledećih celina: Uvod, tekstovi Latinke Perović, Preživеле žrtve nasilja kao subjekti pravde: istorija odozdo i Staše Zajović, Svedokinje na Ženskom sudu – akterke pravde, pet sesija svedočenja na Ženskom sudu u Sarajevu, pet tekstova saradnica ŽS, Odluke i preporuke Međunarodnog sudskog veća, a kao dodatke, knjiga sadrži: Strukturu Ženskog suda, Pravila Ženskog suda, kao i recenzije knjige Adriane Zaharijević i Dragice Vujadinović.

Transkripti- izveštaji

- Regionalni susret svedokinja u Vrnjačkoj Banji Vrujci (maj 19, 20 i 21. maj 2017.) 39 str.
- Javne prezentacije: 30 str.

VIII Učešće svedokinja i organizatorki ŽS u aktivnostima Žena u crnom

(ulične akcije, posećivanje mesta zločina, obrazovni programi...)

1. Ulične akcije

- *Beograd, 9. maj, Međunarodni dan pobeđe nad fašizmom*
- *Kruševac, 20. maj „Pamtimo hrabri otpor žena“, omaž hrabrim ženama koje su se 1999. godine, u Kruševcu pobunile protiv prisilnih mobilizacija muškaraca za rat na Kosovo*
- *24. maj – Međunarodni dan akcija za mir i razoružanje - Stop kasetnoj municiji, mirovna akcija u Knez Mihailovoj ulici*
- *19. jun – Međunarodni dan borbe protiv seksualnog nasilja u ratu, mirovna akcija na Trgu Republike posvećena ženama žrtvama seksualnog nasilja u ratu u Bosni i Hercegovini.*
- *10. jul – Srebrenica 8372, obeležavanje 22 godišnjice genocida u Srebrenici u Beogradu*
- *17. jul “Nijedna žena manje, nijedna mrtva više – protest protiv femicida u Beogradu.*

(O navedenim akcijama možete naći više informacija u prethodnim rubrikama ovog izveštaja)

2. Posećivanje mesta zločina

- *12. maj, Bratunac - 25 godina od zločina počinjenih u području Bratunca – komemoraciji i dženazi na mezarju Veljaci, prisustvovala su četiri aktivistkinje ŽUC-a i jedna svedokinja na ŽS (Marija Kovačev, Novi Bečej).*
- *1. jun, Zvornik – 25 godina od zločina počinjenih u području Zvornika – komemoraciji i dženazi na mezarju u Gornjoj Kalesiji, prisustvovala su svedokinja na ŽS: Nadežda Kostić, Kruševac, Marica Šeatović, Novska, kao i aktivistkinje ŽUC Beograd.*
- *10. jul, Potočari/Srebrenica – komemoracija povodom 22 godišnjica genocida u Srebrenici.*
- *18. jul, Orlovača/Beograd – na komemoraciji povodom 19 godišnjice zločina u Orhovcu učestvovala svedokinja Marija Kovačev iz Novog Bečaja, Binasa Džigal iz Prijepolja zajedno sa aktivistkinjama Mreže ŽUC-a.*

(Više detalja o pomenutim komemoracijama možete naći u prethodnim rubrikama ovog izveštaja)

3. Obrazovni programi

- *“Sačuvajmo naša prava”, obrazovni program u organizaciji Žena Polimlja iz Prijepolja i Žena u crnom iz Beograd uz učešće svedokinja: Binasa Džigal i Sabina Talović održani su 13. maja u Sjenici i 16. i 17. juna na Zlataru kod Nove Varoši (Sandžak).*
- *Ženski mirovni aktivizam – peti ciklus obrazovnog programa “Žene i moć” održan je 26. maja 2017. u organizaciji Udruženja žena ‘Anima’ iz Đulića i ŽUC Beograd; učestvovalo 28 žena iz sela sa područja Zvornika (Đulići, Klisa, Šetići, Tojšići, Potočare, Bajramovići kod Srebrenice), Beograda, Splita a učestvovala su svedokinja na ŽS: Suvada Selimović, Šaha Hrustić, Šehida Abdurahmanović.*
- *Od aktivizma do organizacije – seminar održan u Beogradu 17. i 18. jula u Beogradu, učestvovala svedokinja Binasa Džigal iz Prijepolja, Sabina Talović iz Pljevalja i Marija Kovačev iz N. Bečaja zajedno sa aktivistkinjama Mreže ŽUC-a.*

(Više informacija možete naći u narednim rubrikama izveštaja).

MREŽE KOALICIJE UZAJAMNA PODRŠKA I SOLIDARNOST

Žene u crnom su pokretačice ili aktivne učesnice brojnih regionalnih mreža, koalicija i saveza, aktivne učesnice u aktivnostima srodnih organizacija radi jačanja uzajamne podrške, solidarnosti, civilnog društva i demokratije u Srbiji i u celoj regiji.

U ovom periodu realizovano je mnoštvo aktivnosti od kojih izdvajamo sledeće:

Mreža Žena u crnom Srbije: Ženska mirovna mreža u kojoj deluju aktivističke grupe i pojedinke u svim delovima Srbije; Mreža održava radne sastanke na kojima se dogovaraju se zajedničke akcije i u ovom izveštaji su navedene zajedničke aktivnosti (ulične, edukativne, itd.)

U ovom izveštajnom periodu održani su i brojni sastanci radnih grupa o pitanjima koja se bave Mreže ŽUC-a (Ženski sud-feministički pristup pravdi, feminističko-antimilitaristički pristup bezbednosti-Rezolucija 1325, video aktivizam, umetnički angažman u suočavanju s prošlošću...), kao i obrazovni programi, susreti uzajamne podrške i solidarnosti:

Sačuvajmo naša prava! – obrazovni program koji su realizovale Udruženje “Žene Polimlja” iz Prijepolja, uz podršku Žena u crnom iz Beograda. Cilj programa je podizanje svesti žena o pogubnim učincima zloupotrebe religije na ženska ljudska prava, kao i pokretanje solidarnih saveza i zajedničkih akcija protiv kleronacionalistički i fundamentalističkih praksi.

U okviru ovog programa održane su sledeće aktivnosti u ovom izveštajnom periodu:

Sjenica, 13. maja “Nećemo nazad – branimo svoja prava!” - seminar se sastojao od sledećih segmenata:

Fundamentalizmi: napad na ženska prava, demokratiju, slobodu, izbor – odgovori žena... radionica o zloupotrebama religije, etniciteta, kulturnog nasleđa u raznim kontekstima

Zloupotrebe religije, običaja, kulturnog nasleđa - feministički i demokratski odgovori- interaktivno predavanje

Na radionici je učestvovalo **15** žena iz sledećih gradova: Nova Varoš, Prijepolje, Priboj, Sjenica, Pljevlja i Beograd, a radionice su koordinirale Marijana Stojčić i Binasa Džigal.

“Sačuvajmo naša prava!” - konferencija - ženski susret održan je **16. i 17. juna** u hotelu ‘Panorama’ na Zlataru. Na ovom susretu učestvovalo je **17** žena iz sledećih gradova: Nova Varoš, Prijepolje, Priboj, Sjenice, Pljevlja i Beograd. Susret se odvijao u vidu interaktivnih predavanja, radionica, projekcije dokumentarnih filmova.

Donosimo najvažnije segmente ovog susreta:

Izveštaji sa terena - prezentacija iskustava stečenih tokom susreta ovog obrazovnog programa.

“Gledanje u kaldrmu” - projekcija dokumentarnog filma u produkciji NVO ‘Forum 10’ iz Novog Pazara

u trajanju od 45 minuta; film svedoči o iskustvima i stavovima žena iz Sandžaka o skidanju zara/feredže nakon Drugog svetskog rata u SFRJ; u filmu govore žene raznih generacija o zlo/upotrebi običaja i kulturnog nasleđa. Nakon projekcije razgovorale smo o filmu i pitanjima koja pokreće.

Ženski sud – feministički pristup pravdi – promocija ŽS, uz učešće svedokinja i organizatorke ŽS.

“Feministički pokret u Srbiji – od ličnog do političkog i nazad?” - razgovor je moderirala Marijana Stojčić

O feminističkom aktivizmu pre rata, tokom i nakon rata (izazovi problemi...) – razgovor moderirala Staša Zajović

“Neda Božinović Kontinuitet borbe za mir i ženska prava” (17.15 min.) - dokumentarni film o Nedi Božinović (1917.- 2001.), jednoj od osnivačica Žena u crnom. Na kraju susreta dogovorene su aktivnosti u okviru nastavka ovog obrazovnog programa.

Ženski mirovni aktivizam, Đulići 26. maj – peti ciklus obrazovnog programa “Žene i moć” održan je u organizaciji Udruženja žena ‘Anima’ iz Đulića i ŽUC Beograd; učestvovalo 28 žena iz sela sa područja Zvornika (Đulići, Klisa, Šetići, Tojšići, Potočare, Bajramovići kod Srebrenice), Beograda, Splita. U okviru ovog susreta održane su radionice, debate, projekcija dokumentarnih filmova:

Moje ime – to sam ja... radionica koju je moderirala Ljiljana Radovanović

I deo: Žene i moć - radionicu o pojmu moći, vrstama moći, učešću žena u izgradnji drugačije/alternativne moći moderirala Staša Z.

II dio: Moć žena da pokreću promene... projekcija dokumentarnih filmova

Greenham Common (Grinem Komon, 6.43 min.) - Ženski mirovni kamp Grinem Komon nastao je septembra 1981. godine pored vojne baze istoimenog naziva, u kojem su SAD instalirale prve krstareće rakete u istoriji. Zahvaljujući permanentnom desetogodišnjem protestu, godine 1991. raspuštena je vojna baza i odnete su krstareće rakete. Aktivistkinje Grinema nastavile su rad kao grupa Žena u crnom. Akcije žena iz Grinema su među najkreativnijim u ženskom mirovnom pokretu.

Kreativne akcije žena za očuvanje životne okoline (13,35 minuta)

Produkcija: Mill Valley Film Group, Kalifornija, SAD

Kratki dokumentarni filmovi imaju za cilj očuvanje životne okoline - prirodnih resursa od eksploatacije i zagađenja; to je borba žena za pravdu u njihovim zajednicama:

- **Argentina: Borba žena protiv pesticide** - na usevima genetski modifikovane soje

- **Bangladeš** – akcije protiv zagađenja izazvanih demontažom starih brodova

- **Kenija** – akcije protiv izgradnje brane koja uništava jezero Turkana

Uvek neposlušne – 25 godina Žena u crnom (17 minuta) i dogovori za zajedničke aktivnosti u narednom periodu.

Od aktivizma do organizacije, 17. i 18. jul u Beogradu – dvodnevna radionice u prostorijama ŽUC-a na kojima se zajednički promišljalo o sledećim pitanjima: *Nasilje u društvu* (principi djelotvornog samoorganizovanja u borbi protiv svih oblika nasilja u društvu: od rata do radnog mjesta, od lokalne zajednice do

države); *Organizacija* (principi izgradnje dugotrajne organizacije (akcije, istraživački rad, medijska strategija, itd.) i *Organizaciona praksa* (plan, odgovornost, kampanje...)

Radionicu je koordinirala **Marina Antić** iz Sarajeva, a trenutno živi i radi u SAD-u; dugogodišnja aktivistkinja društvenih pokreta u SAD-u: radničkom, sindikalnom, antiratnom, Occupy pokret u Pittsburgu, saraduje sa društvenim pokretima u Bosni i Hercegovini. Marina Antić predaje južnoslavensku književnost i kulturu na Indiana Univerzitetu u Blumingtonu/Bloomingtonu.

Na radionici je učestvovalo **20** aktivistkinja i aktivista Mreže ŽUC-a iz sledećih gradova: Beograd, Novi Sad, Novi Bečej, Kraljevo, Leskovac, Vlasotince, Zrenjanin, kao i iz Pljevalja (Crna Gora).

U ovom izveštajnom periodu održane su i aktivnosti uzajamne podrške u okviru Mreže:

17. i 18. juna, Pljevlja – solidarna poseta aktivistkinja ŽUC-a iz Beograda organizaciji „Bonafide“ iz Pljevalja, Crna Gora; tokom posete razmenjena su iskustva, a razgovarano je o zajedničkim aktivnostima.

29. jul - 12. avgust, Kuća Seka, Brač (Hrvatska) - *Aktivan ženski odmor*, jedanaest žena (svedokinje na Ženskom sudu iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore, Srbije, kao i dve aktivistkinje Mreže ŽUC-a iz Srbije.

Nezavisni monitoring primene Rezolucije 1325 'Žene, mir, bezbednost' – istraživački projekat

Žene u crnom se bave pitanjem bezbednosti od samog početka svog rada (1991.) i to promovisanjem svih vidova demilitarizacije, prigovora savesti, putem edukacije (konferencija, seminara, radionica), uličnih akcija, istraživačkih projekata, pokretanjem zakonodavnih inicijativa, izdavačke delatnosti, itd.

Žene u crnom su vršile Nezavisni monitoring primene Nacionalnog akcinog plana/NAP za R1325 u Srbiji 2011, 2012. i 2013. o čemu postoji obimna dokumentacija na sajtu ŽUC-a. Nezavisni monitoring primene R1325 je nastavljen tokom 2017. godine. Radnu grupu ŽUC-a čine aktivistkinje Mreže ŽUC-a, u saradnji sa ženskim grupama: Autonomni ženski centar i Astra, kao i sa Fondom za humanitarno pravo navedenim organizacijama prate sledeće indikatore:

- 1. Proces tranzicione pravde** (sudovi i suđenja na nacionalnom i međunarodnom nivou; praćenje suđenja na Specijalnom sudu u Beogradu, reparacije, proces suočavanja s prošlošću na nivou društva, doprinos OCD procesu suočavanja s prošlošću - kampanje o doprinosu žena u suočavanju sa prošlošću...)
- 2. Seksualno nasilje** (seksualni zločini nad ženama u toku rata u bivšoj Jugoslaviji, trgovina ženama-Ne/kažnjivost za seksualne zločine izvršene nad ženama u toku rata u bivšoj Jugoslaviji, nemogućnost ostvarivanja prava na reparacije, pravnu zaštitu za žena žrtve rata u bivšoj Jugoslaviji, primedbe na Zakon o civilnim žrtvama rata...) itd.
- 3. Militarizacija na nivou države i društva** (proizvodnja i prodaja oružja, uticaj na ne/bezbednost žena- nasilje nad ženama u porodici; kulturni obrasci proizvodnje straha, autoritarnost, ksenofobija, rasizam, uniformnost, homofobija, posebno u medijima, militarizam u školskim ustanovama, zloupotreba i militarizacija izbegličke tragedije, itd.).
- 4. Položaj braniteljki ljudskih prava** (raskorak između faktičkog i normativnog u Srbiji- nekažnjivost nasilja nad braniteljicama – sudska praksa; demonizacija braniteljki u javnosti, pre svega u medijima (slučaj ŽUC-a).

U ovom izveštajnom periodu održani su zajednički radni sastanci: 25. maja i 24. jula a na njima je učestvovalo 13 članica i članova svih radnih grupa, dok su konsultativni sastanci svake od radnih grupa održavani u zavisnosti od potreba i dogovora.

Solidarnost je naša snaga

Akcije solidarnosti – sa pripadnicama/ima ugroženih i obespravljenih manjinskih zajednica (socijalno-klasnih, etničko-rasnih, seksualnih), građanima/nkama čija su ljudska prava (radna, obrazovna, kulturna), ugrožena.

Solidarnost sa ratnim izbeglicama u Srbiji

Žene u crnom su započele 2013. kada su organizovane solidarne akcije protiv rasističkih napada koji su kulminirali krajem 2013 godine i od tada pa do sada Žene u crnom organizuju mnoštvo aktivnosti, o čemu možete naći informacije na sajtu Žena u crnom. Aktivnosti solidarnosti su međusobno isprepletene, istovremeno uključuju više dimenzija – mirovnu, humanitarnu, umetničko-aktivističku, informativnu...

U ovom periodu organizovale smo sledeće aktivnosti:

Direktne akcije - solidarna pomoć na terenu ima više se-gmenata i obuhvata:

- **Posete mestima na kojima se nalaze izbeglice** – hangari/barake kod Autobuske stanice, parkovi kod Ekonomskog fakulteta i Autobuske stanice u Beogradu; granični prelazi, samoorganizovani kampovi izbeglica, prihvatni centri za izbeglice, itd. Vlasti Srbije su početkom maja (2017.) prisilno iselile izbeglice iz baraka/hangara kod Autobuske stanice u Beogradu. Iako sa minimalnim uslovima za život, te barake su bile privremeni dom za više od hiljadu izbeglica. Pod naletom sile i bagera, ovo mesto koje je bilo oličenje solidarnosti i truda izbeglica, aktivista i građana/ki je nestalo preko noći. Nakon rušenja baraka aktivistkinje i aktivisti ŽUC-a pružali su solidarnu pomoć više puta nedeljno u parku kod Ekonomskog fakulteta. U prikupljanju pomoći učestvovala su i aktivistkinje Mreže ŽUC-a iz cele Srbije, kao i regije.
- **Mirovne akcije humanitarnog karaktera** – pružanje humanitarne pomoći - preko humanitarnih akcija podstičemo solidarnost, upoznavanje, prijateljstvo, susrete sa ratnim izbeglicama, sticanje znanja o položaju izbeglica, informacija o njihovom položaju, itd. Ove akcije se organizuju tokom posete mestima na kojima se nalaze izbeglice, u sve su uključene izbeglice. U ovom periodu u prostorijama ŽUC-a izbeglica Asif Bahar iz Avganistana održao je desetak časova paštu jezika za aktivistkinje i aktiviste ŽUC-a.

- **Umetničko-aktivističke akcije solidarnosti sa izbeglicama** - ulične mirovne akcije – protesti zbog zloupotrebe i militarizacije izbegličke tragedije, podsticanje solidarnosti građanstva sa ratnim izbeglicama. Ovaj segment aktivnosti obuhvata i estetsku dimenziju solidarnosti (štampanje letaka, izrada bedževa, transparenta na arapskom, farsiju, engleskom, srpskom jeziku). U ovom periodu organizovane su ulične akcije 9. maja (Međunarodni dan pobeđe nad fašizmom), 27. juna ("Zona slobodna od mržnje" 27. - Međunarodni dan LGBT osoba).

- **Dokumentarni filmovi o akcijama solidarnosti:** Grupa za video aktivizam ŽUC-a snimila je kraće filmove o uličnim akcijama, umetničko-aktivističkim programima, o čemu je već bilo reči u ovom izveštaju ('Grupa za video aktivizam'). Takođe imamo bogatu foto dokumentaciju o akcijama solidarnosti.

Pored navedenog, solidarnost sa ratnim izbeglicama Žena u crnom izražavaju i drugim aktivnostima:

Pisanje i slanje izveštaja - na srpskom i engleskom jeziku, za domaće i međunarodne mreže i institucijama sa kojima saradujemo a radi upoznavanja sa problemima izbeglica, njihovim položajem, njihovim ljudskim pravima, zloupotrebama, diskriminacijom, kako na nivou institucija tako i društva. U ovom izveštajnom periodu aktivistkinje i aktivisti Žena u crnom su priredile **21** izveštaj o akcijama direktne pomoći izbeglicama na terenu, na srpskom i engleskom.

Beleženje zloupotreba i militarizacije izbegličke tragedije – slučajevi represije, zloupotrebe, eksploatacije izbeglica od strane državnih i nedržavnih aktera u vidu pljačke i bogaćenja na račun izbeglica (O ovome ŽUC izveštava kako putem izveštaja, tako i u brojnim saopštenjima).

Praćenje primene mera od strane institucija - ispunjavanje obaveza koje je preuzela država na osnovu međunarodnih konvencija o položaju izbeglica i tražilaca azila – raskorak između faktičkog i normativnog stanja (*Opširnije o ovome u izveštajima Mirka Medenice „Čišćenje“ Beograda od izbeglica, maj 2017; na srpskom i engleskom jeziku možete naći na sajtu ŽUC-a).*

Represija nad aktivistkinjama i aktivistima - tokom celog trajanja izbegličke krize, nezavisnim organizacijama, kritičnim u odnosu na vlast, kao što su Žene u crnom, onemogućavan je pristup mestima gde se izbeglice nalaze. Aktivistkinjama i aktivistima Žena u crnom u ovom izveštajnom periodu samo jednom je dozvoljena poseta izbegličkog kampa u Krnjači kod Beograda (7. jul), dok su ostali zahtevi odbijeni i zbog toga smo organizovale distribuciju humanitarne pomoći izbeglicama ispred kampova. (*Opširan izveštaj o diskriminaciji možete naći na sajtu ŽUC-a: Napadi na Žene u crnom, februar-jul 2017, Dosije br. 9).*

Internacionalistička solidarnost – kontakti sa međunarodnim mrežama radi razmene informacija, osmišljavanja zajedničkih akcija, organizovanje poseta mestima na kojima borave izbeglice u Srbiji, tako da smo u ovom periodu organizovale smo brojne posete, međunarodne konferencije, debate. (*O ovome možete naći opširne informacije kako u ovom izveštaju tako i na sajtu ŽUC-a).*

Diskusioni kružoci, predavanja, debate u prostorijama Žena u crnom - "Srede u ŽUC-u"

Praksa redovnih diskusionih kružoka, predavanja i zajedničke refleksije o važnim društvenim i političkim pitanjima u zemlji i svetu, nastavljena je i u ovom izveštajnom periodu, u kojem je organizovano devet (9) predavanja, debata, predavljanja knjiga, projekcija filmova u kojima su učestvovala oko **200** osoba:

5. maj – "Priča jednog izbeglice iz Avganistana", svedočenje Asifa Bahara o bekstvu zbog rata, fundamentalističkog nasilja u Avganistanu, o iskustvima prelaženja granica, o dolasku u Beograd, krajem 2016., o boravku u hangarima u Beogradu. Asif Bahar je sarađivao sa ŽUC-om u akcijama solidarnosti sa izbeglicama, a tokom proleća 2017. davao časove jezika paštu grupi aktivista/kinja ŽUC-a i to sve do odlaska iz Srbije, krajem maja 2017. Svedočenju Asifa prisustvovalo je **17** osoba.

9. maj – "Lazar Stojanović - Ostavio je trag u nama", omaž Lazaru Stojanoviću (1944.-2017.), umetniku, borcu za demokratiju, antifašističkom, antinacionalističkom aktivisti, saradniku ŽUC-a, sećanju na Lazara prisustvovalo je oko **40** osoba.

17. maj – "Anatomija robe – ogled iz kritike političke ekonomije" promocija knjige autora Alpara Lošonca, filozofa, profesora ekonomije na Fakultetu tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu i Vladimira Gvozdena, profesora na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, moderator Lino Veljak, Filozofski fakultet u Zagrebu; knjiga je objavljena krajem 2016. u izdanju IR 'Adresa' iz Novog Sada. U razgovoru je učestvovalo **19** osoba.

24. maj – „Dobra žena“, igrani film (2016.) u režiji glumice Mirjane Karanović koji govori o ženi koja otkriva da je njen muž ratni zločinac...projekciji i razgovoru nakon prisustvovalo je **12** osoba.

14. jun – „Studentske pobune, sličnosti i razlike - 1968, 1992, 1996/7, 2017.“: povodom 49 godišnjice studentskih demonstracija 1968, jednog od najvažnijih događaja XX veka, koji je izvršio ogroman uticaj ne samo na svoju epohu već se odjek 68' proteže do danas, organizovana je debata o značajnijim studentskim pobunama u Srbiji koje su usledile nakon 68'. O svojim iskustvima (društveno-političkom kontekstu, paukama, kolektivnim učincima, sličnostima i razlikama...) u navedenim događajima govorili/e su:

- Đorđe Uskoković, sociolog, učesnik 68', Beograd
- Dragomir Olujić, politolog, učesnik 68'
- Goran Babić, pesnik, novinar, učesnik 68', Zagreb/Beograd
- Snežana Tabački, učesnica 68', Beograd
- Miodrag Kapetanović, učesnik 68', Beograd
- Mihajlo Popović, lekar, učesnik 68', Beograd
- Vlatko Sekulović, advokat, jedan od organizatora Studentskog protesta 1992
- Isidora Petrović, novinarka, aktivistkinja pokreta „7 zahteva“, 2017.

Razgovor je moderirao Lino Veljak, filozof, Zagreb; u debati su takođe učestvovali/i aktivisti i aktivistkinje ŽUC-a; u ovom događaju učestvovala su **24** osobe.

(Integralan izveštaj o debati možete naći na sajtu ŽUC-a)

21. jun – Razgovor o aktuelnoj političkoj situaciji, uz učešće 15 aktivistkinja i aktivista ŽUC-a.

26. jun – “Politike lezbejskog aktivizma” - u okviru ovog razgovora bilo je reči o početku lezbejskog feminizma, kontekstu u kome nastaje, kao i mogućim strategijama otpora patrijarhatu kroz organizovene politike lezbejskog separatizma. Razgovor su moderirale: Mina Damjanović i Džodi Roj, a učestvovalo je 10 aktivistkinja ŽUC-a.

5. jul – “Srebrenica 8372” – u razgovoru povodom 22 godišnjice genocida u Srebrenici bilo je reči o preprekama i blokadi suočavanja s prošlošću u Srbiji, kako na nivou države tako i društva (neprižnavanju, poricanju, relativizovanju genocida i sl.) a takođe su obavljene logističke pripreme za uličnu akciju “Srebrenica 8372”. Događaju je prisustvovalo **25** osoba.

26. jul – “Tanja Tagirov - Ostavila je trag u nama”: omaž Tanji Tagirov (1961.-2017), novinarki nedeljnika “Vreme”, antiratnoj, antifašističkoj, antinacionalističkoj aktivistkinji, saradnici ŽUC-a. Događaju je prisustvovalo preko **30** osoba.

Izdavačka delatnost

Pored već navedenih publikacija (O ženskom sudu), u ovom periodu smo takođe objavile:

“Zumra Šehomerović - Ostavila je trag u nama” – posvećeno Zumri Šehomerović (1951.-2017.), jednoj od osnivačica Pokreta majki enklave Srebrenica i Žepa, aktivistkinji Mreže ŽUC-a, svedokinji na Ženskom sudu. Publikacija sadrži svedočenje Zumre na ŽS, Zumrina izlaganja na događajima u organizaciji ŽUC-a, kao i sećanja na Zumru od strane aktivistkinja ŽUC-a. Publikacija su uredili Staša Zajović i Miloš Urošević, prelom je uradila Marija Vidić, publikacija ima **32** stranice

Dve sestre u ratnom Sarajevu – priredila Ljiljana Dobrosavljević Grujić, 32. str. (slanje paketa i pisme između Beograda i Sarajeva, akcije solidarnosti 1994-1995.) Izdanje ŽUC, maj 2017. Saradnica: Staša Zajović, Dizajn i prelom: Marija Vidić

“Lazar Stojanović – Ostavio je trag u nama” – sećanje na Lazara Stojanovića (1944.-2017.), umetnika, borca za demokratiju, antifašističkog, antinacionalističkog aktiviste, saradnika ŽUC-a. Publikacija sadrži sećanje Lazarovih prijatelja i prijateljica organizovanom u ŽUC-u 9. maja 2017. Ovo izdanje su uredili Staša Zajović i Miloš Urošević, prelom i dizajn Marija Vidić, ima **36** stranica.

Uzajamna podrška i solidarnost

U ovom periodu smo takođe učestvovali i u brojnim međunarodnim konferencijama, inicijativama civilnog društva u organizaciji srodnih grupa; ovde hronološki navodimo one u kojima smo prisustvovali i/ili imale aktivno učešće (predavačice, panelistkinje...):

Beograd, 10. maj “Ljudska prava na Krimu i u istočnoj Ukrajini u izveštajima ukrajinskih i ruskih organizacija civilnog društva”; događaj je održan u Kući ljudskih prava u organizaciji Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji, u ime ŽUC-a prisustvovao Miloš Urošević.

19. jun, “Slutnja anđela” – uspomena i sećanje na **Dejana Nebrigića** (1970.-1999.), prvi gej aktivista u Srbiji, aktivista ŽUC-a, pisac i pozorišni kritičar. Nakon projekcije dokumentarnog filma o Dejanovom antiratnom/antimilitarističkom/

LGBT aktivizmu su govorili/e su: Staša Zajović, Violeta Đikanović, Gordana Radosavljević (ŽUC), Milan Đurić (Gayten LGBT), Branislav Princip, autor filma i drugi. Događaj je održan u Centru za kulturnu dekontaminaciju.

Beograd, 14. jun „Medijske slobode i bezbednost novinara u Srbiji – šta je sledeći korak?, u Zadužbini I. Kolarca. Konferencija o medijskim ne/slobodama, o primeni Sporazuma o saradnji i merama za podizanje nivoa bezbednosti novinara, koji su potpisali predstavnici Republičkog javnog tužilaštva, MUP-a i novinarskih i medijskih udruženja, o aktivnostima organizacija civilnog društva u oblasti slobode medija i bezbednosti. U ime ŽUC-a učestvovali: Staša Zajović i Stefan Milosavljević.

Sarajevo, 22.- 24. jun “O nasljeđu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju”(International court for the former Yugoslavia) - konferencija o radu i dostignućima MKSJ-a, kao i o tome kako se njegovo nasleđe može u potpunosti iskoristiti. Konferencija je obuhvatila brojne aspekata nasleđa Haškog tribunala (normativno, istorijsko, medijsko, obrazovno, rodni aspect pravde...). U ime ŽUC-a učestvovali su: Mirko Medenica i Stefan Milosavljević.

Beograd, 25. jul „Suditi nekažnjeno: uloga tužilaca i sudija u montiranim procesima protiv kosovskih Albanaca 1998-2000“ - izveštaj Fonda za humanitarno pravo/FHP u Medija centra o optužnicama podignutim tokom 1996 i 1997. protiv kosovskih Albanaca zbog krivičnih dela ‘terorizam i udruživanje radi neprijateljeske delatnosti’. Nakon povlačenja srpskih snaga sa Kosova početkom juna 1999. svi optuženi koji su se u tom trenutku nalazili u zatvorima na Kosovu su prebačeni u zatvore u Srbiji i suđenje im je nastavljeno u Srbiji. O izveštaj o montiranim procesima protiv kosovskih Albanaca govorili su: Budimir Ivanišević, izvršni direktor FHP, Mihailo Pavlović, autor izveštaja, Teki Bokshi, advokat. U ime ŽUC-a prisustvovali su: Miloš Urošević i Staša Zajović.

Kampanje, apeli

Pored navedenih inicijativa u ovom izveštajnom periodu, takođe smo pokrenule ili aktivno učestvovala smo aktivno u brojnim kampanjama pre svega u vezi sa zahtevima za suočavanjem s prošlošću – odgovornost za ratne zločine, nasilju nad ženama, protiv represije nad političkim neistomišljenicima; nad izbeglicama.

Antifašizam je naš izbor! – u saopštenju povodom Dana pobede nad fašizmom upozorava se da se suočavamo sa rastom ksenofobije i rasizma koje se najviše ispoljava prema ratnim izbeglicama kojima se se, kako u Srbiji, tako i „u državama EU zatvaraju granice, ograničena im je sloboda kretanja i nemaju elementarna ljudska prava“. Proces istorijskog revizionizma i poništavanja antifašističkog nasleđa u Srbiji „proširuje prostor za desničarske, neonacističke i klerofašističke snage na nivou društva i države“.

Protiv dalje klerikalizacije obrazovnog sistema – povodom „Peticije za reviziju izučavanja Darvinove teorije evolucije u školama i na fakultetima“, a koju je potpisalo 166 osoba (akademici, naučni radnici, profesori, umetnici...) u saopštenju od 11. maja 2017. ŽUC upozorava da je to flagrantno kršenje „Ustava po kome je Srbija sekularna/laička država, u kojoj su crkve i verske zajednice odvojene od države, a obrazovanje sekularno, pa religiozne ideje ne mogu biti sastavni deo obrazovnog procesa“. Žene u crnom zahtevaju “da se odbije stavljanje na dnevni red Odbora za nauku i obrazovanje Skupštine Srbije Peticije za reviziju izučavanja Darvinove teorije evolucije u školama i na fakultetima, a Muamer Zukorlić, bivši muftija, bude smenjen sa mesta predsednika tog Odbora zbog njegove najave da će se ta peticija naći na dnevnom redu“.

„Stop kasetnoj municiji!“ - povodom 24. maja – Međunarodnog dana ženskih akcija za mir i razoružanje,

ŽUC upozorava da je „Srbija je jedina država u regionu koja nije potpisala Konvenciju o zabrani upotrebe, proizvodnje i skladištenja kasetne municije – zbog čega žrtve kasetnih bombi u Srbiji uskraćuje pravo na međunarodnu pomoć, kao i na donacije za čišćenje područja na kojima se nalazi zaostala kasetna municija“. I ovom prilikom, kao kontinuirano od 2010. godine (od kada je stupila na snagu Konvencija) zahtevaju od nadležnih institucija da potpišu Konvenciju o zabrani kasetne municije. Takođe zahteva da država Srbija prestane da proizvodi kasetne municiju “zaraćenim državama, raznim diktatorskim režimima čime direktno daje svoj ‘doprinos’ mučenju i ubijanju civilnog stanovništva u tim zemljama”.

„Legalizacija nasilja u Srbiji“- povodom odluke Apelacionog suda (9. jun 2017.) kojim je potvrdio prvostepenu odluku kojom je Radomir Počuča oslobođen optužbi za ugrožavanje bezbednosti aktivistkinja i aktivista. Da podsetimo: Radomir Počuča, portparol Protivterorističke jedinice MUP-a Srbije, uputio je na svom Facebook (mart 2014.) profilu, poziv na linč Žena u crnom povodom akcije kojom se obeležavalo 15 godina od zločina nad albanskim civilima na Kosovu i građanima/kama Srbije (26.3.2014.). Nakon navedenog poziva na linč usledilo je brutalno i otvoreno nasilje nad Ženama u crnom od strane profašističkih grupa i pojedinaca. U saopštenju povodom odluke Apelacionog suda navodi se da „*Ovakva i slične sramne i besmislene odluke srpskog pravosuđa podrivaju krhke temelje pravne države i podstiču atmosferu straha u društvu. Time se potvrđuje da se Srbija – zahvaljujući zavisnosti pravosuđa od izvršne vlasti - pretvara u prostor nekažnjivosti nasilja protiv svih koji ne dele vrednosti na kojima se zasniva aktuelni režim*“ upozorava se su saopštenju.

„Pamtimo žene silovane u ratu u Bosni i Hercegovini!“ – u saopštenje povodom 19. juna– Međunarodnog dana borbe protiv seksualnog nasilja u sukobima i 25 godina od silovanja žena u ratu u BiH, ŽUC podseća da je „tokom rata u Bosni i Hercegovini silovano je oko dvadeset hiljada žena. Najbrojnije žrtve bile su bosanske Muslimanke, dok je među počiniocima bilo najviše bosanskih Srba. Jedno od mesta masovnih silovanja bio je grad Foča, te je Haški tribunal doneo presudu 2001. godine trojici muškaraca (Kunarac, Kovač i Vuković), u kojoj je prvi put u istoriji međunarodnog humanitarnog prava rekao da je seksualno ropstvo zločin protiv čovečnosti“. Nažalost,

„U Srbiji, Zakon o civilnim žrtvama rata ne prepoznaje kategoriju silovanih žena u ratu“ zbog čega ŽUC, zajedno sa srodnim organizacijama zahteva izmene pomenutog zakona.

„Stop teroru nad izbeglicama!“ - povodom 20. juna - Međunarodnog dana izbeglica, ŽUC protestuje zbog krajnje teškog položaja i diskriminacije izbeglica koje borave u Srbiji. „Podsećamo da su vlasti Srbije početkom maja prisilno iselile izbeglice iz baraka kod autobuske stanice u Beogradu. Pod naletom sile i bagera, ovo mesto koje je bilo oličenje solidarnosti i truda izbeglica, aktivista i građana/ki je nestalo preko noći“. Ovom prilikom ŽUC upozorava na nastavak državnog terora nad izbeglicama, koji podrazumeva ilegalne deportacije, kao i premeštanje u udaljene kampove“.

„Pamtimo“ – povodom 25. godina od zločina u opštini Zvornik (Bosna i Hercegovina), ŽUC podseća da su „na teritoriji oštine Zvornik, u Bijelom potoku 1992. godine počinjeni su najstrašniji zločini. Pripadnici srpskih oružanih formacija proterali su, likvidirali i opljačkali oko 1.300 ljudi, a 31. maja i 1. juna 1992. ubijeno je 700 muškaraca. Specijalni sudu za ratne zločine u Beogradu, zločine u Zvorniku procesuiralo u tri vođena postupka. Međutim „*visina presude u okviru optužnica Zvornik I, Zvornik II i Zvornik III su minimalne i čini da žrtve nemaju poverenja u institucionalni pravni sistem, koji je i ovoga puta pokazao da ne zadovoljava pravdu. Štaviše, ovakvom presudom ne samo da zločini nisu adekvatno kažnjeni, već se stiče utisak da se zločin isplati. I nakon presude, nastavile smo da sa porodicama žrtava odnose prijateljstva, saradnje i zajedničkog rada, gradeći tako pravedan mir u regiji*“, kaže se u saopštenju.

„**Solidarnost sa izbeglicama - Zona slobodna od mržnje**“ - povodom 27. juna - *Međunarodnog dana ponosa LGBTIQ osoba* u saopštenju organizacija *Da se zna, Gayten – LBGT i Žene u crnom* izražen je protest protiv represije i diskriminacije izbeglica u Srbiji, kao i podrška izbeglicama u zahtevu za otvaranjem granica, dobijanjem azila, poštovanjem ljudskih prava.

Jedan od najvažnijih datuma u istoriji LGBTIQ pokreta u svetu 27. jun – Dan ponosa, ŽUC i srodne organizacije petu godinu zaredom u Srbiji obeležava akcijom **“Zona slobodna od mržnje”** (Zona) koja se svaki put organizuje na različitim lokacijama i pod istim sloganom. Ciljevi “Zone” su da na pozitivan način ukaže na postojeću društvenu netoleranciju prema LGBTIQ zajednici, da od mržnje simbolično “oslobađa” javne prostore u Beogradu i u drugim gradovima širom Srbije i da doprinese pozitivnim društvenim promenama.

SREBRENICA 8372...- u saopštenju povodom 22 godišnjice genocida, ŽUC podseća da je “genocid u Srebrenici je najveći ratni zločin nakon Drugog svetskog rata u Evropi. Režim S. Miloševića saučesnik je genocida pružanjem ogromne političke, vojne, logističko-finansijske pomoći Vojski Republike Srpske” i da je “država Srbija prva i do sada jedina država na svetu koja je presudom Međunarodnog suda pravde (2007.) proglašena odgovornom za kršenje Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida”. Žene u crnom i srodne organizacije više od decenije traže da se prizna genocid, da se 11. jul proglasi Danom sećanja na genocid u Srebrenici i da se negiranje genocida kvalifikuje kao krivično delo. *“Ignorisanje naših zahteva potvrđuje nedostatak političke volje i moralnog kapaciteta sadašnjih vlasti, ali i sponu između ideologije zločina i sadašnjih vlasti Srbije, kontinuitet moralnih i kulturnih obrazaca sa režimom pod kojim je izvršen genocid – državno organizovani zločin”*, navodi se u saopštenju.

„**Pamtimo zločine u Orahovcu**“ – povodom 19 godišnjica zločina nad srpskim civilima u Orahovcu (Kosovo), ŽUC podseća da su u oružanom sukobu, koji se vodio na Kosovu, između vojnih i policijskih snaga Srbije, sa jedne strane i Oslobođilačke vojske Kosova/OVK, sa druge strane, počinjeni su zločini i nad srpskim civilima na teritoriji opštine Orahovac. *„U toku jula 1998. je iz opštine Orahovac i sela Retimlje, Opteruša, Zočište i Velika Hoča, u logore je odvedeno više od 100, a na mestu ubijeni ili oteto, a potom likvidirano ukupno 47 ljudi. Najveći napad dogodio se 18. jula kada je pet ljudi ubijeno, a 35 muškaraca oteto i ubijeno, dok je svo srpsko stanovništvo sela Retimlje i Opteruša proterano, pa se ovaj datum obeležava kao dan sećanja na žrtve zločina OVK na području opštine Orahovac“*. I ovom prilikom Žene u crnom su izrazile saosećanje i solidarnost sa porodicama žrtava, kao i podršku njihovim zahtevima za utvrđivanjem svih činjenica o ovom zločinu i privođenjem svih počinilaca pravdi.

Međunarodna politika – učešće na međunarodnim konferencijama, susretima, od kojih navodimo:

21, 22. i 23. maj, Beograd – tokom posete delegacije Komiteta za ustavna pitanja Evropskog parlamenta (Committee on Constitutional Affairs of the European Parliament) ŽUC je imao više sastanaka sa članicama i članovima ove delegacije:

- **21. maj** - u prostorijama ŽUC je organizovao susret članice delegacije *Maite Pagazaurutundua Ruiz* sa aktivistkinjama iz Mreže ŽUC-a i svedokinjama na ŽS iz Hrvatske i Srbije (*Marija Kovačev, Milica Miladinović, Marica Šeatović, Jovanka Carević*), kao i aktivistkinjama Mreže ŽUC (*Milica Lupšor, Staša Zajović, Ljilja Radovanović*) i Nelom Pamuković iz Hrvatske. Razgovarale smo o aktuelnoj političkoj situaciji u Srbiji i Hrvatskoj (jačanju nacionalizma, partijskoj državi, etničkim problemima, kršenju radnih prava žena...).
- **22. maj** - u prostorijama ŽUC-a organizovan je prepodnevni razgovor i susret *Maite Pagazaurutundua Ruiz* sa aktivistkinjama ŽUC-a. Prilikom ovog susreta aktivisti/kinje ŽUC-a: *Miloš Urošević, Stefan*

Milosavljević, Ljiljana Radovanović, Snežana Tabački, Mirko Medenica, Violeta Đikanović, Staša Zajović su govorili o društveno-političkoj situaciji u Srbiji, o brojnim problemima (nekažnjivosti u Srbiji na nivou države i društva, blokadi suočavanja s prošlošću, o položaju mladih u Srbiji, s porebnim osvrtom na jačanje ultradesničarskih tendencija među mladima; o klerikalizaciji i istorijskom revizionizmu, o represiji nad braniteljicama ljudskih prava, o klimi straha, jačanju autokratskog režima, itd. U ovom susretu su učestvovali i aktivistkinje ženskih grupa iz Beograda: *Bobana Macanović* (Autonomni ženski centar/AŽC) koja je govorila o nasilju nad ženama a posebno o femicidu u Srbiji; *Dušica Popadić* (Incest trauma centar/ITC) se osvrnula na ukidanje predloga programa seksualnog obrazovanja u obrazovnim institucijama od strane Ministarstva pravde.

- **22. maj** – delegacija EU parlamenta održala je sastanak sa organizacijama civilnog društva (Fond za humanitarno pravo, ŽUC, Komitet pravnika za ljudska prava, Ne davimo Beograd, portal KRİK i tom prilikom aktivisti/kinje su izneli članicama i članovima EP stavova o ustavnim i institucionalnim aspektima procsa pridruživanja Srbije u EU, o aktuelnoj političkoj situaciji, položaju branitelja/ki, itd. U ime ŽUC-a učestvovali su: Mirko Medenica i Staša Zajović.
- **23. maj** – Maite Pagazaurutundua Ruiz se susrela sa izbeglicama iz Avganistana koji borave u Srbiji, a na sastanku su učestvovali aktivistkinje ŽUC-a.

2. i 3. jun, Valensija/Španija – međunarodna feministička konferencija “Feminario Valensija, Feministički pristup suočavanja sa sadašnjim izazovima” (Feminario Valencia-énfoque feminista a los desafíos actuales”). U okviru sesije sesije „Žene u konfliktima” *Staša Zajović* je govorila o Ženskom sudu – femnistički pristup pravdi, o antimilitarističko-feminističkom angažmanu, solidarnosti sa izbeglicama. Konferenciji je organizovala Uprava za jednakost grada Valensije (Diputacion de igualdad de Valencia).

4. i 5. jun, Madrid – radni sastanci Staše Zajović sa aktivistkinjama Žena u crnom iz Madrida i Santandera.

6. jun, Madrid/Španija - promocija knjige “Sećanje u senci. Međunarodna internacionala protivnika/ca rata/WRI i Španski građanski rat (*Memoria en sombra*), u izdanju El Viejo Topo, Barcelona, 2017. U knjižari “Rafael Alberti”, govorila autorka/istoričarka Fernanda Romeu Alfaro i Alexia Rahona Saure, sociološkinja, Alicia Alted, istoričarka, Staša Zajović, autorka predgovora “Memoria en sombra”.

7-9. jun, Jerevan, Jermenija – međunarodna konferencija “**Addressing modern challenges in a inovative way - Naratives of women peace builders**” (Suočavanje sa modernim izazovima na kreativan način – narativi graditeljki mira”), *Mina Damjanović*, aktivistkinja ŽUC-a govorila je o radu ŽUC-a, Nezavisnom monitoringu primene Rezolucije 1325 u Srbiji, o jačanju desničarskih snaga i nekažnjivosti ratnih zločina u Srbiji, o feminističkom pristupu pravdi, kao i o učincima ŽS. Konferenciju u Jerevanu organizovala je NVO “**Democracy today**”.

U ovom periodu je takođe smo imale međunarodnih poseta – aktivista/kinja, istraživačica iz celog sveta.

Izveštaj priredila: *Staša Zajović*
uz podršku *Ljupke Kovačević, Miloša Uroševića,*
Mine Damjanović, Mirka Medenice, Marije Vidić, Nataše Milanović,
Snežane Tabački, Snežana Obrenović, Stefana Milosavljevića.

Beograd, septembar 2017.

